

נוכח המתוחות הקיימת במזרח התיכון, הנובעת מן הבעייה הפלסטינית, ונוכח ה" עובדה שמצב זה מסכן את שלום העולם, מביעה וועידת מדינות אסיה ואפריקה את מלוא התמיכה בזכויות ערביי פלסטין, וקוראת להגשמת החלטות האו"ם על פלסטין, המחייבות פתרון הבעייה בדרך שלום. נוסח ההחלטה, ובעיקר הסיום, היו מתירניים למדי, הודות להשפעת ניהור ואו"ם. אולם בן-גוריון ראה בה התגרות מחסירה. ב־28 באפריל 1955, מעל בימת מיפגן יום העצמאות, קרא בן-גוריון:

"שמענו הקיטרוג המתחדש בוועידת עמי אסיה ואפריקה בבאנדונג... אין יסוד לבהלה מאימרות הגויים, גם כשאמרות אלה מדאיבות... ואם כמה מעמי אסיה ואפריקה רומז הפעם בבאנדונג על-ידי רודני עמי ערב ומדכאו — איני סבור שלא נוכל להעמידים על הכרת האמת ההיסטורית."

בן-גוריון לא הסתפק בכך. כעבור חצי שנה נזכר והכריז:

"אל נתרעם למעלה מהמידה מהיחס חזר, העויין והבלתי-צודק של כמה מעמי אסיה כלפי ישראל. עלינו לדעת כי עמי הסרוח החזק, מתור ועד יפאן, זרים לסטורת התני".

בורהא והתנ"ך. ביתניים פעל בן-גוריון בהפצת מסורת התנ"ך מהורו ועד יפאן, וגם שקד לקלוס בעצמו את מסורת הבודהיזם. הדבר אמנם לא שינה את גישת עמי אסיה לבעיית פלסטין, אך נזמה ש־שינה את גישתו של בן-גוריון עצמו. בספטמבר 1961 התכנסו העמים הבלתי-מודעים בבלגראד. הם עמדו לקבל החלטה חריפה, שהגדירה את ישראל כמעוז האויב פריאילוס, אך או נו איים לפוצץ את ה" חעייה אם התקבל. כתוצאה מכך הוסכם, ביומת או נו עצמו, על נוסח שהיה העתקה כמעט מילולית מהחלטת באנדונג הנוסח: "משתתפים החתימה מנינים את חסדינות האימפריאליסטית כפי שהיא מתגלה בזמן רח התיכון, ומצהירים על תמיכתם בהחזרת מלוא הזכויות לעם הפלסטיני, בהתאם לי מנילת האו"ם ולחלטותיו".

הפעם לא טען בן-גוריון כי העמים הרמו על-ידי רודני ערב. להיפך, הוא רמז מברקתודה אישי נלהב אל או נו. ראיין הממשלה הבורמאית עשוי היה להסיק מכך כי נוסח זה מקובל על ישראל.

כמוה בביטול ישראל. כאשר בא בן-גוריון לבורמה, יכול היה לנצל הזדמנות זו כדי להעמיד את עמיתו הבורמאית על טעותו וללמדו כי ממשלת-ישראל מתנגדת בכל רמ"ח אבריה להנה אל או נו. ראיין של העם הפלסטיני — מאחר שכלל אינה מכירה בקיומו של עם כזה, ומאחר שהיא טוענת כי כל הזכויות באשר הן, סגו כאשר הקיפיו מדינות-ערב את ישראל.

אך בן-גוריון היה שקוע בעריכת סימני-פוזיונים על מהות הבודהיזם, ולא נתפנה לקטנות מעין אלה. הוא לא השיג מאו נו שום הבטחה כי ישנה להבא את עמדתו ויתנגד מעתה לנוסח באנדונג-בלגראד. אך בשבוע לא הודיע על כך לאנשי משרד-החוץ. הללו היו בטוחים כי אכן חל שינוי בעמדת או נו, ושהלה קיבל את נקודת-ההשקפה הבן-גוריונית ביחס לשאלת הפליטים, שמצאה את ביטוייה בתגובת בן-גוריון לדברי פורסטור סימון: "השעצ שלו להחזיר הפליטים הערביים, כמוה כשעצ לבטל את מדינת ישראל". הכוונה הייתה לאותו פתרון עצמו המוצע בנוסח באנדונג בלגראד.

פוף האירנירניום? בין שאר סגולות תיו, מצטיין משרד-החוץ הישראלי בכוסר בלתי-מוגבל להיות "מופתח". בתגובתו על מאורעות דומים בעבר, כבר ניצל את כל נטיות הפועל "פתח". הוא היה "מופתח", נגרמה לו "אפתעה" והפתעה, הדברים "הפתיעו", וכיו"צ. גם השבוע הודיעו הכתבים המדיניים, מפי חוגים יודעידבר בירושלים, כי ממשלת ישראל "הופתעה" על-ידי הודעת עבד אל-נצאר או נו. יתכן כי אפתעה זו נשען קצ מהיר ל- יח-הדבש הבודהיסטי-תנ"כי, שזכה בני ליצינירושלים לתואר "אירנירניום". מדי-ניוח החוץ ירדה מן העננים ונחתה על אדמת המציאות.

מציאות זו, כפי שמצאה את ביטוייה גם בהצבעה באו"ם, אימרת, שאין אף מדי-נה אחת בעולם התומכת בקו הישראלי ב־ עניין הפליטים. גם הידיד המובהק ביותר של ישראל — ואין ספק שאו נו הוא כזה — דוגל בהכרח בזכות הפליטים לבחור בין החזרה ופיצויים, שום חיובים, קבלות- פנים חיכוכים תיאולוגיים אינם יכולים לשנות עמדה זו.

(המסך עמוד 4)
לקראת אפשרות של נצחון ההפיכה, ולשם הגנה על המשטר הפרובורסי החדש, שהיה צריך לקום.
אותה שעה עצמה נודע על מרד כורדי חדש בצפון עיראק. מלחמת-השיחורר הי כורדית צודקת כשלעצמה, אך הפעם נראה כאילו תואמה גם התקוממות זו עם הברי-טיים, כדי לחרוץ על קאסם ולהגן מרחוק על כווית. כך הושלמה תמונה של מזימה בריטית כוללת ומתואמת בכל רחבי המר-הב, שמטרתה הייתה לקנות בו אחיזה חדשה ולמגר משטרים עוינים לבריטניה ולאייטרי-סום הכלכליים שלה.
האמנם אך מקרה הוא שמיכצע'הכזבים של שמעון פרס בא בדיוק בשעה שמנגוני החושך הבריטיים (ואולי גם הצרפתים) זממו פעולה חשוכה זו — והיו מעוניי-נים בהפצת ידיעות על בסיסים סובייטיים, לצידוק מעשיהם?

**יחסי חוץ
כושר ההפתעה**

הידיעה ירדה על ירושלים כרעם ביום בהיר.

מאו שובו של דויד בן-גוריון מבורמה, התמוגגה המדיניות הישראלית מן היחסים החדשים עם מזרח אסיה. מכותה-התעמולה של נערי ביגיי הפיצה תיאורים חרודים על הצלחותיו האישיות המזהירות של ראש-הממשלה, שכבש את בורמה בסערה. הפך את או נו לציוני נלהב וצירף את הבודהא לנביאי התנ"ך.

גם בן-גוריון עצמו ראה את הישגיו כי-אוטו אורי. היה שקד על חיבור הדו"ח שלו לממשלה. עיקר הדו"ח: בורמה קיבלה את ההערכה הישראלית של המצב במרתב. טוד ההצלחה: בקיאותו העמוקה של ראש-הממשלה בתורת הבודהיזם, שכבשה את לב או נו וגדולי מדינתו.
לפתע נודע כי או טאנט, המוכיר הכור-איי של האו"ם, מינה את נצטו של עבד אל-נצאר, עומר לוטסי, לאחד מסגניו. עצם מינויו של סנן ערבי, זו הפעם הראשונה בתולדות האו"ם, הייתה מכה לישראל. בתירתו של ערבי מצרי חזקא, בן המדינה שממשלת ישראל רואה בה את צורתה ה-עיקרית במרחב, הייתה מכה חמורה שבעי-תיים.

אבל אפשר היה להסביר ידיעה זו בסכך הפוליטיקה הפנימית של הארגון הבינלאומי. מדינאי ירושלים התאושו בקושי ממכה זו, כאשר ירדה עליה המהלומה שעצרה את נשימתם.

הגג מתמוטט. בקאהיר התפרסמה הודעת-הסיכום של שיחות או נו ועבד אל-נצאר, בה הובעה המיכתם של שני המדינ-אים ב"החזרת מלוא הזכויות לעם הערבי-פלסטיני, בהתאם למנילת האו"ם ולהח-לטותיו".

פירושה החד-משמעי של ההחלטה: תמיכת או"ם בהחלטות האו"ם, הכלולות בין השאר: "החזרת לישראל של כל הפליטים הרוצים בכך, ותשלום פיצויים לכל האח-רים".

החזרת ישראל לנבולות החלוקה (תוך ויתור על מקומות כמו יפא, רמלה, לוד והגליל המערבי);

בינאום ירושלים.

ברגע הראשון נדמה היה לאנשי ירושלים כאילו התמוטט הגג מעל לראשיהם. לפד-לם אירע הדבר ערב-שבת, לפני וניתנה להם שהות לחשוב פעמיים, לפני הופעת תונוני-הבוקר. הם ניצלו שהות זו כדי לבדוק את החלטות ועידת בלגראד. כך גילו כי ההצעה החדשה הועתקה מילולית מן ההח-לטה הבלגראדית.

חסידו בן-גוריון נשמו לרחחה. אפשר היה לתאר את הדברים לפחות כשמירה על הסטטוס קוו, כמעט כנצחון ישראלי. עבד אל-נצאר לא הפך את או נו למתנגד חריף יותר של המדיניות הישראלית מכפי שהיה קודם לכן.

זר, עויין, בלתי-צודק. האמת היא, כי סטטוס קוו זה קיים, לנבי מדינות אסיה, מזה שבע שנים. מה שהשתנה בינתיים הוא רק היחס הישראלי. זהו אחד מסימני ההתפתחות של ממשלת בן-גוריון: דברים שנאו 1955 כעמדה אנטי-ישראלית חריפה וקיצונית, נראים כיום כנצחון ישראלי. באפריל 1955 התכנסו 29 מדינות של אסיה ואפריקה לחעייה בבאנדונג שבאינ-דונסיה. עם סיום החעייה נתקבלה, בין השאר, החלטה שנוסחה על-ידי נמאל עבד אל-נצאר ושוכחה לתמיכה סה-אחד: הנוסח:

בצרפת ובאלג'יריה. לפי תוכנית קונסטנטיין הם מבצעים רפורמות רבות. בזה הם מכשירים את הקרקע לפעולתנו בעתיד."
מה הרכב הפליין כיום מבחינת השקפת-העולם החברתית? בהתחלה היה הפליין קואליציה של כל המפלגות, מלבד הקומוניסטים. אך בשנות המאבק נישטשוו ההבדלים, וכיום כולנו למעשה מפלגה אחת. לא קיבלנו את המפלגה הקומוניסטית לשורותינו, כי בחודשים הראשר-נים של המלחמה היא התנגדה למאבק. לאחר מכן רצתה להצטרף, אך סירבנו לקבלה."
אין ספק כי אלג'יריה החופשית הייתה המדינה המתקדמת ביותר בעולם הערבי (להוציא אולי את מצרים, אם תתבסס המהפכה החברתית הנוכחית של גמאל עבד אל-נצאר). אין ספק שהייה מתקדמת בהרבה מתוניס וממארוקו. אין ישפיע הדבר על התוכנית לאיחוד המאגרב?"
אנחנו רוצים באיחוד, אך רק באופן הדרגתי מאוד, וללא צעדים נחפזים. לא נחזור על שביאתו של עבד אל-נצאר השנים. תחילה יהיה זה איחוד כלכלי, תוך קיום העצמאות של שלוש המדינות. במרוצת השנים יכול להתפתח איחוד שלם יותר..."
והיחסים עם צרפת? השוובה הייתה מפתיעה למדי, במאצע מלחמת-שיחורר אכזרית מאין כמוה. למחרת הענקת העצמאות לאלג'יריה, והייה ידידים טובים של צרפת. הכלכלה הצרפתית זקוקה לנו, והכלכלה שלנו זקוקה לצרפת. צרפת היא השוק לגפט שלנו ולתוצרתנו החקלאית. יחסינו הכלכליים יהיו אמיצים מאוד."

יבני יודע

אם עוד שרד בישראל אדם המאמין לאגדה הנושנה, כאילו היתה אלג'יריה החופשית גרורה של מצרים. גם בימי הזהור של עבד אל-נצאר הייתה זאת טענה מוסרית. אלג'יריה היא חוקה. ביום חרותה היתה חוקה יותר מכל מדינה ערבית אחרת. מאחורי ממשלתה יעמד צבא עטור-צדק, שעמד בהצלחה במלחמה הסרת-הקידים. אלפי בני אלג'יריה, שסיימו את אוניברסיטאות אירופה ואינם יכולים לפי שעה לתפוס את מקומם במינהל מדינתם, מצפים כיום את מדינות אפריקה ותופסים בהן עמדות-מפתח. מבחינה כלכלית, היתה אלג'יריה משגשגת. מבחינה חברתית, היתה מתקדמת. עם קום אלג'יריה העצמאית יועק מרכזיהכובד של העולם הערבי מערבה, ויוצרו כמה מרכזים שונים. צינורלי חור והדגיש את ידידות ארצו לשאר מדינות ערב, שהשיטו לה עזרה כה רבה. אולם יחסו אל מצרים הוא במקרה הטוב ביותר כשהיה אל שחה — ואצל אלג'יריים אחרים מתגנב לשיחה לא פעם שמץ של תחושת-עליונות כלפי מצרים. וכל האלג'יריים מתחו באופן חופשי וגלוי ביקורת על שגיאותיו של נשיא רעם."

אלג'יריה היתה גורם עצמאי ומרכזי בעולם הערבי ובאיזור היסה-התיכון — וחבל כי ממשלת-ישראל, בעיתרונה הרב, החמיצה את ההזדמנות הבלתי-חוזרת לרכוש את אהדתה בעוד מועד. לבעני זאת פעמים בלי-ספור. כיום אני מאמין לא רק שהדבר היה אפשרי, אלא הגני בטוח כי מדינאי מוכשר מסוגל היה להשיג זאת בלי לגרום נזק רב מדי ליחסו עם צרפת. נותר רק להצטער כי מדיניות המדינה אינה נקבעת על-ידי מדינאי, אלא על-ידי מר שמעון פרס. הרמה היא בהתאם.

מתי תקום אלג'יריה החופשית? צינורלי היה אופטימי. כאן, במחיצת האו"ם, המאבק נראה כגמור. ידיעות סודיות גילו כי המשאומתן המתנהל בסתר עם שליחי ההגול מתקרב להסכם. שיורשו נצחון מוחלט לפליין.

האם דה-יגול מסוגל לקיים הסכם כזה הלכה למעשה? האם לא יקימו אנשי האו"ם-האס וראשי הצבא מדינה צרפתית נפרדת באלג'יריה? צינורלי דחה אפשרות זו בכיטול. "אולי. אבל זה לא יחויק מעמד. אנחנו נהיה אז בני-בריתה של ממשלת צרפת. רובם של החיילים הצרפתים באלג'יריה הם מגויסתי-זכה, והם לא יציתו לאו"ם-האס. המורדים באלג'יריה לא יקבלו נשק ותחמושת אלא מספרד ומפורטוגל. אנחנו נקבל את המשב המגיע לנו באו"ם. הם ייחשבו למורדים בממשלת אלג'יריה. כל העניין יתמוטט תוך חודשים."
ואם דה-יגול לא יעז לברות הסכם? "או יימשך המאבק. כוחנו הולך וגובר. זה עלול לדחות את הנצחון שלנו לזמן-מה, אך לא למנוע אותו."
כשמטר לי, בתום השיחה, אלבום תמונות של צבא-השיחורר (ראה תמונות בעמודים אלה), שררה בחדר תחושת-נצחון מוחלטת כמעט.

פגישה במחתרת

זוירה שונה לחלוטין מצאתי כעבור שבועיים, סביב ראשי מחתרת הפליין בפאריס. הפגישה הכיכרה את ימיה-מחתרת הטובים ביותר. ערב בואי לצרפת לקראת סגרתו מלונדון של כתובת הקשר הצרפתית שניתנה לי בעת פגישותי הקודמות. לאחר מכן נודע לי איך התנגללו הדברים. כתובת זו קשורה באחד מראשי מחתרת הפליין, שנאסר לפני כמה חודשים, והוישב מאז בבית-סוהר צרפתי השמור לאסירים מסוכנים במיוחד. האסיר קיבל את היודעה, התקשר מתוך כותלי בית-הסוהר עם חבריו בתוך. אלה המתינו לי עוד בשדה-התעופה של בורגה קיבלתי הודעה על קהומה של הפגישה ומועדה.

היא התקיימה בבית-קפה קטן, בקצה פאריס. אחרי שוידאתי, בשיטות המקובלות, שאיש אינו עוקב אחרי, עליתי למטרו. בדרך קראתי את פראנסט-טואר. שתי ידיעות משכו את תשומת-לבי, ויעצו את מצב-רוחי לקראת הפגישה.

האחת פירפה על המשך פרשת גימילה. גימילה בחרה היתה לוחמת-שיחורר אלג'ירית צעירה ויפהפיה. באחת הפעולות נלכדה בידי הצנחנים. אלה הביאה אל אחד ממרתפי העוינים שלהם, החזירו בקיבוק לאבריה העדינים. במשך כמה חודשים הוחזקה בבדידות, ולא ניתן לרופא לטפל בתבלות החמורות שנגרמו לה. אך כאשר נערך סוף-סוף משפט, העזה גימילה וגילתה את הפרשה המחרידה. מאז עברו שנים, ועדיין לא הושלמה "החקירה". כל המיסתמים נעלמו באורח פלא. כל משתתפי הפרשה נעלמו. נשארה רק תעודה של רופא, שדבק את גימילה כעבור כמה חודשים ואישר שאמנם הייתה בתולה ביום המקרה, וכי עדיין אין לקבוע אם התבלות יגרמו לאבדן כושר-הלידה.

סיפור שני היה שיגרתי, כמעט יומיומי: אלג'ירי צעיר תושב פאריס התלונן בפני שופט חוקר, כי בסילו לתומו ברחוב נצער על-ידי סוור משטרתי, ללא כל סיבה. כשסורים לקחוהו כמכוניתם, היכוהו, הובילוהו לגדת הסינה, הניחיתו על ראשו מהלמה אדירה והשליכוהו לרחמי הגלים. בניגוד לאחרים אותם השיג גורל דומה, הוא ידע לשחות וניצל במקום הפגישה המיוני לי שני גברים ואשה. הם היו פסימיים בהרבה מצ'נורלי. לדעתם, אין בכווח של דה-יגול לעשות טאומה. על צרפת מאימת דיקטטורה פאשיסטית, שתערך באלג'יריה מחר-דמיון גורא שבעתיים מזה שצטרף על כה. ואם יישאר דה-יגול על כנו, יצטרך לעשות את רצונם של הקיצונים. הקרב האחרון לא נגמר — הוא אך מתחיל, והוא יהיה האכזר ביותר.

אחרי חילופי הערכות על המצב באלג'יריה, בצרפת ובארצות-ערב, ניגשנו לעניין המעשי. הודיתי להם על כי נתנו פירסום כה רב לגילוייה-הדעת של הועד הישראלי למען אלג'יריה החופשית ולפעולותיו הדולות. פירסום זה הביא את דבר הועד אל אוני המוני הלוחמים באלג'יריה, ובזאת יתרום תרומה חשובה לגשירת גשר בין שתי המדינות בעתיד. הם הבטיחו להגביר מאמץ זה, לתת פירסום רחב יותר לכל פעולה של הועד בעתיד.

איוז פעולה? החלפנו דעות על האפשרויות השונות, ועל דרכי התגובה במקרים מסויימים. ושוב הסתבר לי מדוע מיחסים ראשי המלחמה האלג'ירית השוכחות כה רבה לפעולת הועד הישראלי. מצדי מנגעתי מליצור את האשלייה כאילו יש ביכולתנו להשפיע בעתיד הקרוב על מדינותם של בן-גוריון ופרס — פרט ליצירת אחיזה ציבורית בהולטת במידה מסויימת את מעשיהם. אך הפליין מעוניין הרבה יותר בהשפעת הועד, על יהודי אלג'יריה עצמה. כשנפדתי מהם, הרגשתי צביטה בלבי. אני חוזר אל ארץ חופשית, ואילו בני-שיחתי, ששחיכו אלי בלבביות כה רבה בלחצם את ידי, נשארו בפאריס — ובכל עת יכול להשיגם גורלו של אותו צעיר שהושלך לסינה, גולה של גימילה, או גורל בני-שיחתי בפגישותי הקודמות.

תוכנית צרפתית לחידוש החברה האלג'ירית ומשקה שנועה בשעתו לרכוש את לב ההמונים ולמנוע את חשתלטות הפליין על הציבור האלג'ירי.